

IX. KICHIK TADBIRKORLIK

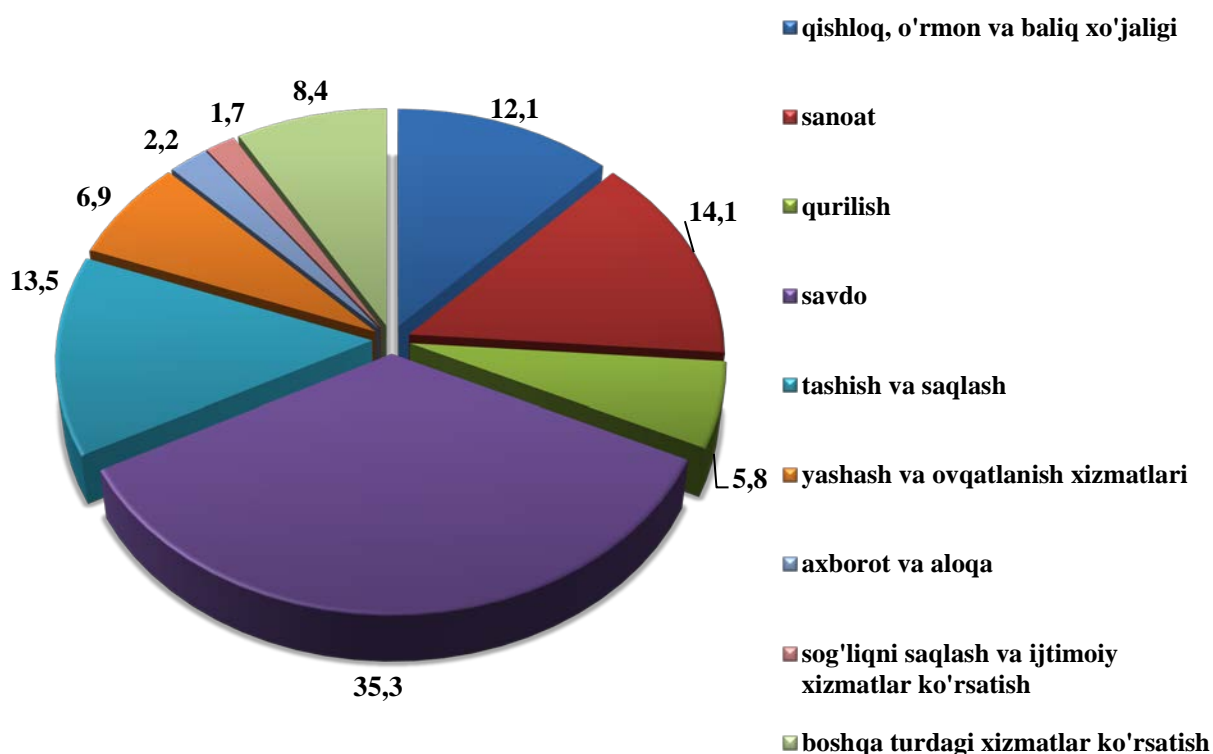
2024 yil 1 yanvar holatiga ro'yxatga olingan jami kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari (dehqon va fermer xo'jaliklarisiz) ning soni 35 545 tani tashkil qildi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 10,6 foizga o'sgan.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida 5 633 ta kichik korxonalar va mikrofirmalar (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) tashkil qilindi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 27,6 foizni tashkil etdi.

Eng ko'p kichik korxonalar va mikrofirmalar savdo (35,3 foiz), sanoat (14,1 foiz), qurilish (5,8 foiz), qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi (12,1 foiz), yashash va ovqatlanish (6,9 foiz) va boshqa tarmoqlarda tashkil etilgan.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulushi

(foizda)

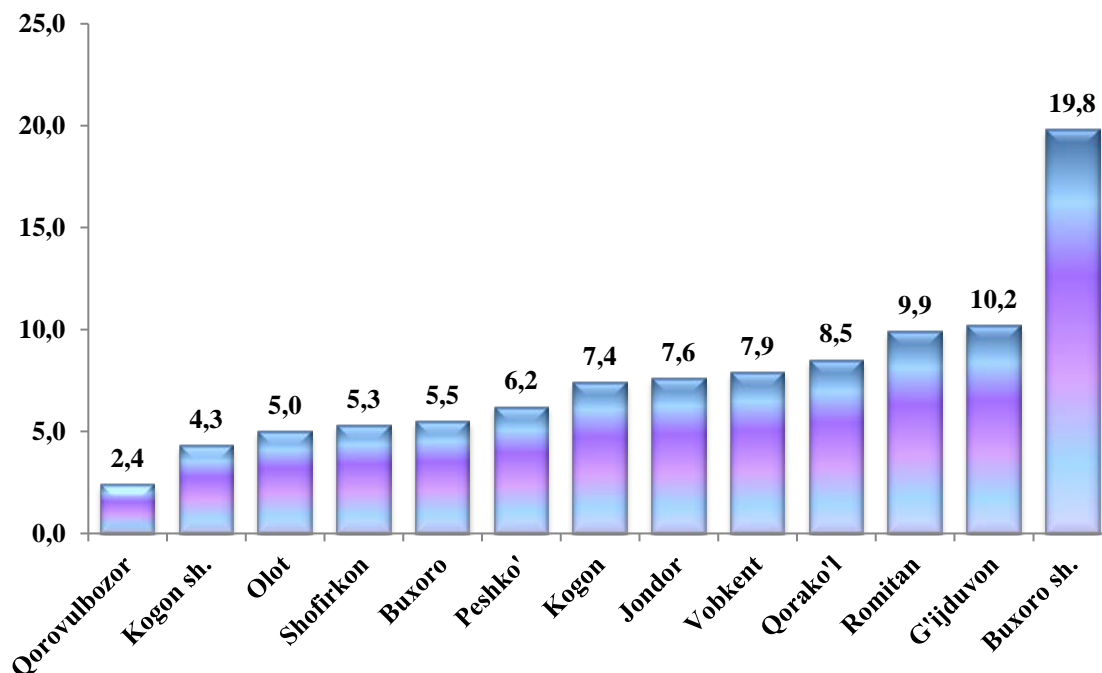

**Hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar
va mikrofirmalar, birlikda**

	<i>yanvar-dekabr 2022 yil</i>	<i>yanvar-dekabr 2023 yil</i>
Buxoro viloyati	4 413	5 633
Buxoro sh.	1 059	1 116
Kogon sh.	158	240
<i>tumanlar</i>		
Buxoro	354	310
Vobkent	265	445
Jondor	371	430
Kogon	387	417
Olot	150	284
Peshko'	223	347
Romitan	384	555
Shofirkon	256	299
Qorako'l	241	480
Qorovulbozor	98	137
G'ijduvon	467	573

2023 yil yanvar-dekabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar hududlar bo'yicha eng ko'p Buxoro shahri (1 116 ta), G'ijduvon (573 ta), hamda Romitan (555 ta), Buxoro (310 ta), Jondor (430 ta), tumanlarida tashkil etildi. Kogon, Jondor, Vobkent tumanlarida bu ko'rsatkich o'rta darajani tashkil etgan. Eng past ko'rsatkichni Qorovulbozor (137 ta) tumanida tashkil etilgan.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning hududlar bo'yicha ulushi, foiz hisobida

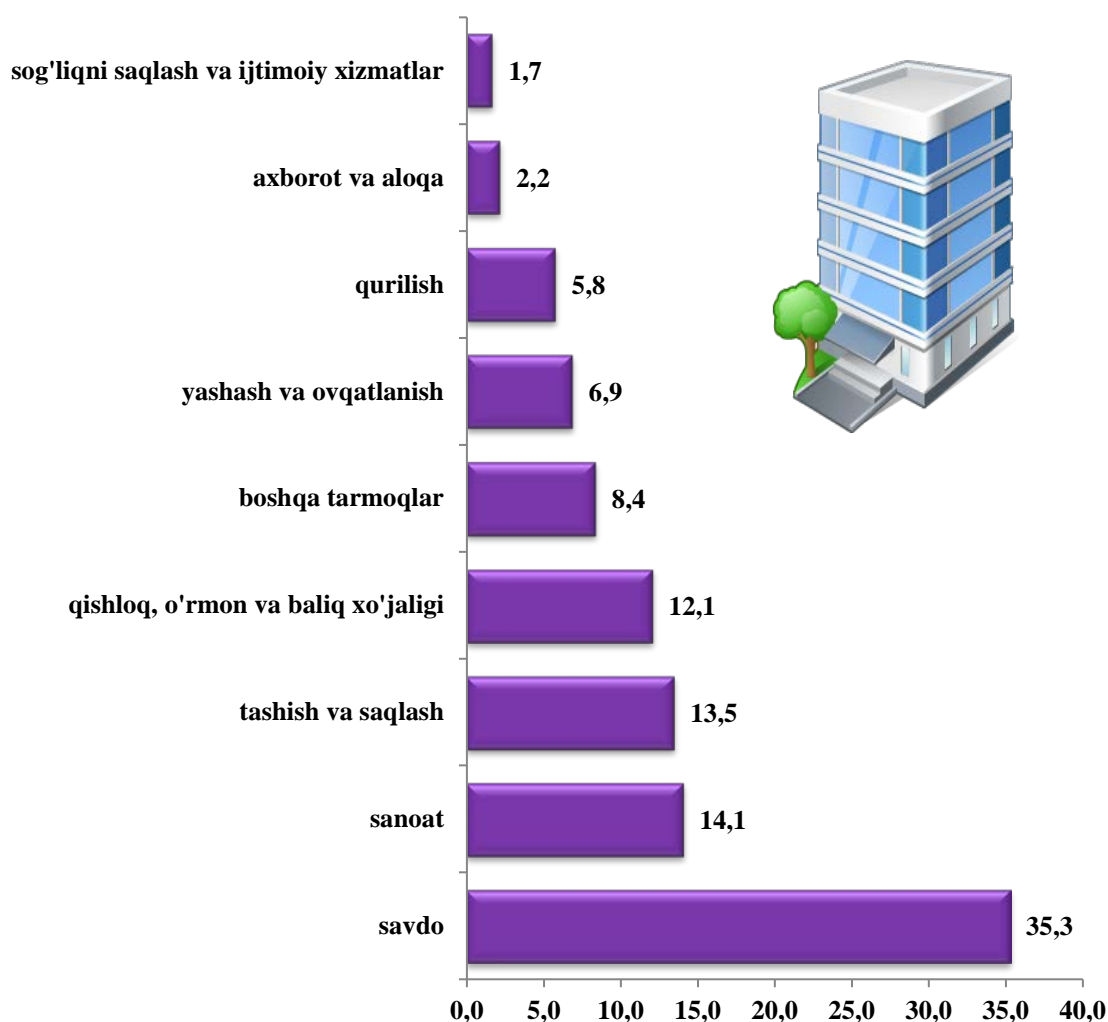
2023 yil yanvar-dekabr holatiga hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning jami miqdoridan eng ko'p ulush Buxoro shahriga 19,8 foiz, Qorako'l tumani 8,5 foiz, Romitan tumani 9,9 foiz, Kogon tumani 7,4 foiz, Jondor tumani 7,6 foiz, G'ijduvon tumani 10,2 foiz, Vobkent tumani 7,9 foiz, Kogon shahri 4,3 foiz, eng past ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 2,4 foizni tashkil etdi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar, birlikda

	<i>yanvar-dekabr 2022 yil</i>	<i>yanvar- dekabr 2023 yil</i>
Jami	4 413	5 633
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	546	684
Sanoat	652	792
Qurilish	260	328
Savdo	1 466	1 991
Tashish va saqlash	635	758

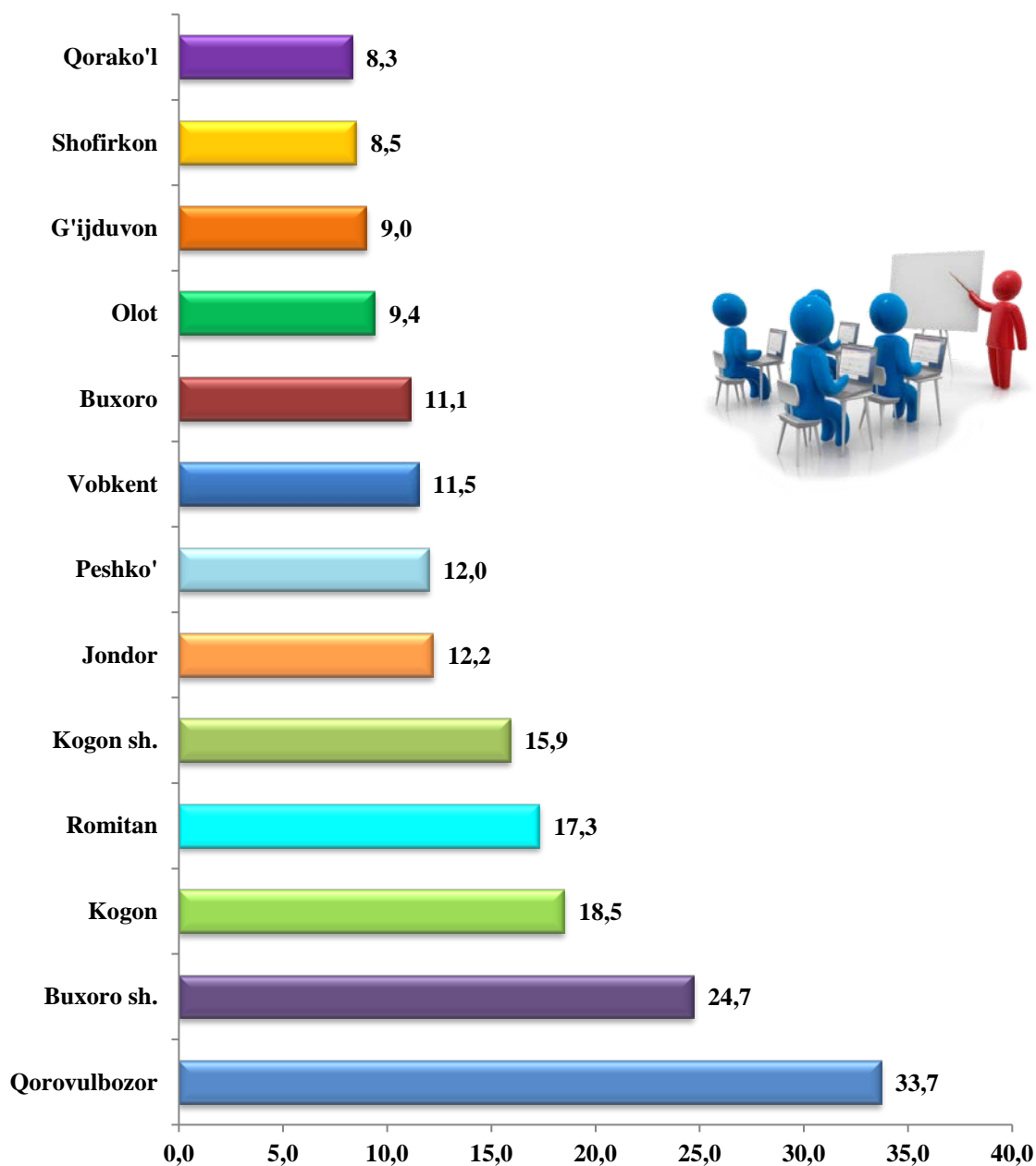
	<i>yanvar-dekabr 2022 yil</i>	<i>yanvar- dekabr 2023 yil</i>
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	289	388
Axborot va aloqa	72	123
Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish	100	98
Boshqa turdagi xizmatlar	393	471

Yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ulushi (foiz hisobida)

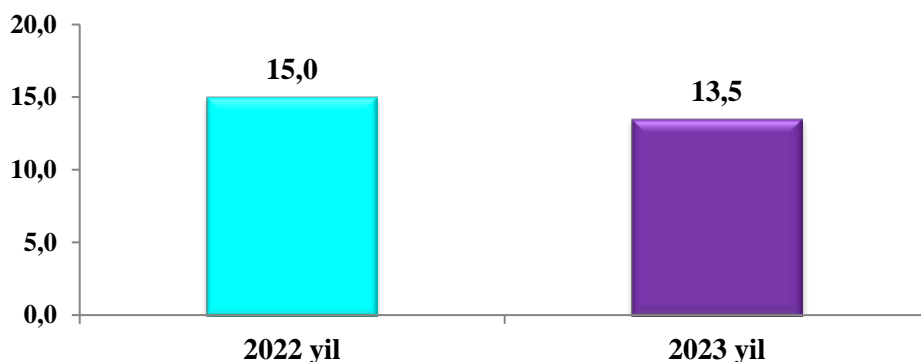
2024 yil 1 yanvar holatida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) hududlar bo'yicha eng ko'p ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 33,7 birlikda, Buxoro shahrida 24,7 birlikda, Kogon tumanida 18,5 birlikda, Romitan tumanida 17,3 birlikda, Buxoro tumanida 11,1 birlikda va Peshko' tumanida 12,0 birlikda bo'lib, o'rtacha ko'rsatkich 12,2 birlik oralig'ida Jondor, Kogon shahar, Shofirkon va Olot tumanlarida aniqlandi. Qorako'l tumanida 8,3 birlikda ushbu ko'rsatkich past bo'lib qolmoqda.

2024 yil 1 yanvar holatida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda)

Agar, 2023 yil yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) 13,5 birlikni tashkil etgan bo'lsa, 2022 yil yanvar-dekabr oylarida bu ko'rsatkich 15,0 birlikka etdi va 2022 yilning shu davriga nisbatan 1,5 birlik past.

Yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda;)

2023 yil yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari tomonidan:

-sanoat mahsulot ishlab chiqarish hajmi 9 565,3 mlrd.so'mni (jami sanoat ishlab chiqarishining 30,2 foizi) yoki 2022 yil yanvar-dekabrga nisbatan fizik hajm indeksi 92,5 foizni tashkil qildi;

- 37 325,7 mlrd. so'mlik qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklarining ishlab chiqarilgan (ko'rsatilgan xizmatlar) tashkil qilib, o'sish sur'ati 103,6 foizni (qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklari yalpi mahsulotining 97,2 foizi) tashkil qildi;

- 19 790,3 mlrd. so'mlik investitsiyalar (umumiy investitsiyalar hajmining 63,2 foizi) o'zlashtirildi va 2022 yil yanvar-dekabrga nisbatan o'sish sur'ati 186,8 foizini tashkil qildi;

- 8 287,7 mlrd. so'mlik qurilish ishlari (qurilish ishlari umumiy hajmining 84,5 foizi) bajarildi va 2022 yil yanvar- dekabrga nisbatan o'sish sur'ati 113,0 foizni tashkil qildi;

-avtomobil transporti yuk aylanmasining 104,2 foizni (viloyat jami avtomobil transporti yuk aylanmasining 77,3 foizi), yo'lovchi aylanmasining esa 101,6 foizni (umumiy yo'lovchi aylanmasining 98,2 foizi) tashkil qildi;

- 1 1831,0 mlrd. so'mlik xizmatlar ko'rsatilib (jami xizmatlar hajmining 61,2 foizi) 2022 yil yanvar-dekabrga nisbatan o'sish sur'ati 110,0 foizini tashkil qildi;

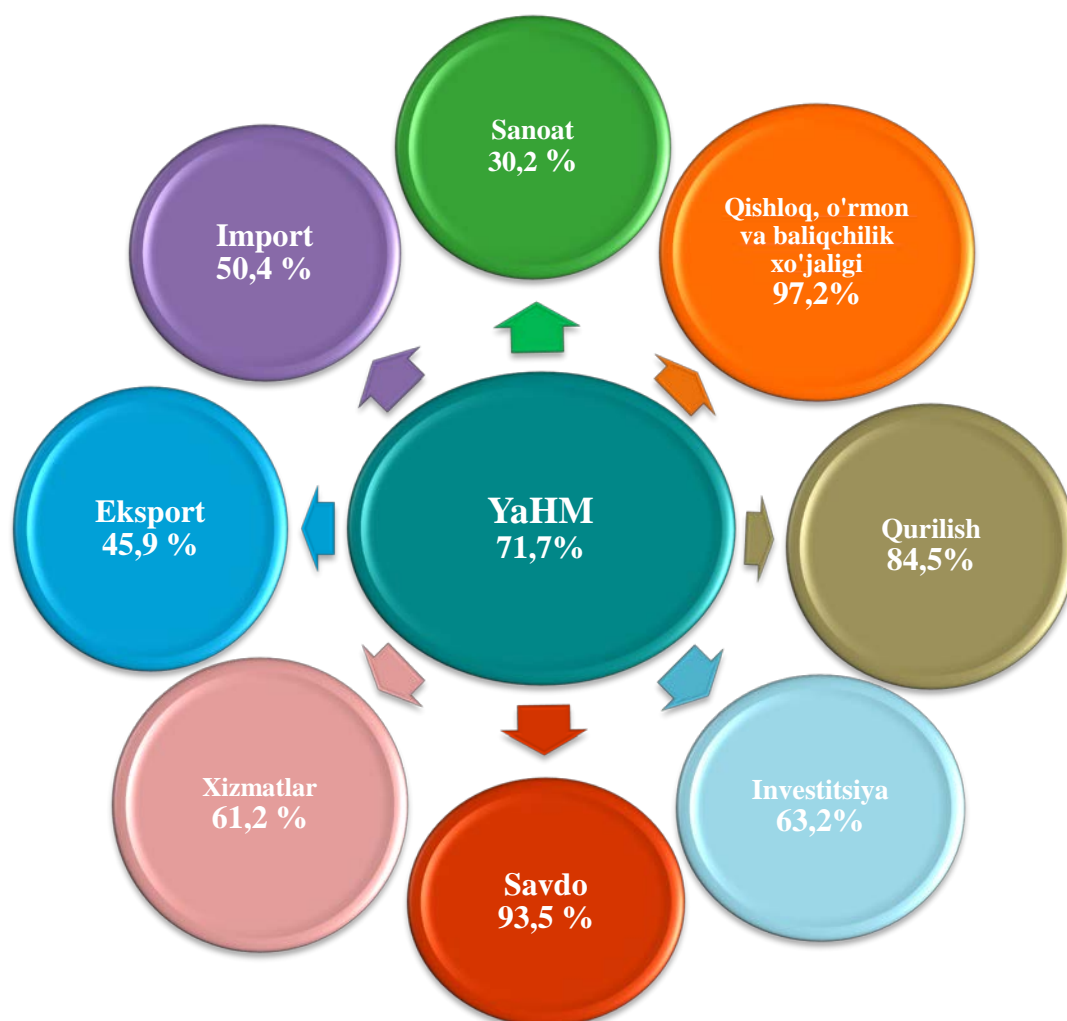
-chakana tovar aylanmasi umumiy hajmining 93,5 foizi yoki 17 174,1 mlrd. so‘mi (o‘sish sur‘ati 106,9 foizni tashkil qildi) shakllantirildi.

- 132,7 mln.AQSH dollari (umumiy eksport hajmining 45,9 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) eksport qilindi, bu esa 2022 yilning mos davriga nisbatan 35,4 mln.AQSH dollarga yoki 21,1 foizga kamaydi, mos ravishda 486,6 mln. AQSH dollari (umumiy import hajmining 50,4 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) import qilindi, bu esa 2022 yilning mos davriga nisbatan 38,3 mln.AQSH dollarga ko‘paygan.

**Yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlikning
asosiy ko‘rsatkichlari**

	<i>O‘lchov birligi</i>	<i>2022 yil</i>	<i>2023 yil</i>	<i>(+-)</i>
Faoliyat yuritayotgan kichik korxonalar va mikrofirmalar soni	birlik	30 082	27 594	-2 488
Yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalar	birlik	4 413	5 633	1 220
YAHM	foiz	72,5	71,7	-0,8
Sanoat	foiz	33,5	30,2	-3,3
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	foiz	97,3	97,2	-0,1
Investitsiya	foiz	45,1	63,2	18,1
Qurilish	foiz	80,3	84,5	4,2
Savdo	foiz	93,9	93,5	-0,4
Xizmatlar	foiz	61,7	61,2	-0,5
Yuk tashish	foiz	90,4	91,3	0,9
Yuk aylanmasi	foiz	74,7	77,3	2,6
Yo‘lovchi tashish	foiz	97,0	97,1	0,1
Yo‘lovchi aylanmasi	foiz	98,0	98,2	0,2
Eksport	foiz	48,8	45,9	-2,9
Import	foiz	54,8	50,4	-4,4

**2023 yil yanvar-dekabr oylarida iqtisodiyot tarmoqlarida
kichik tadbirkorlik ulushining tuzilishi**

**2023 yil yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ishlar,
xizmatlar) umumiy hajmidagi xususiy tadbirkorlikning
(fuqarolar mulki) ulushi**

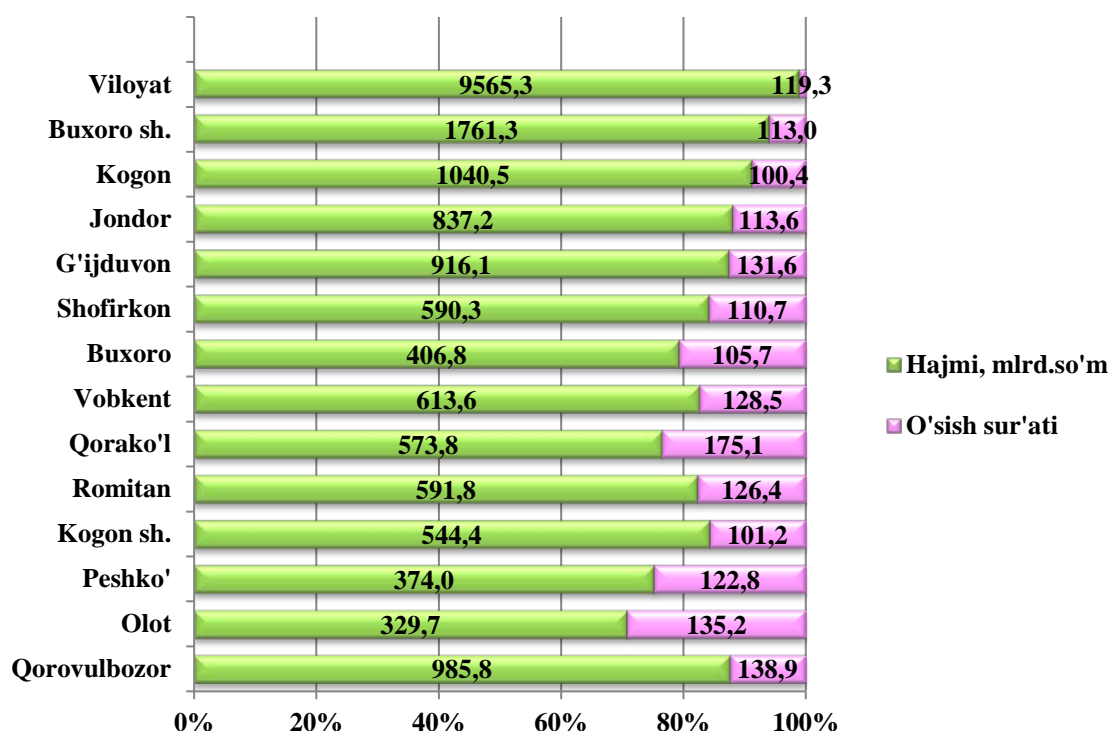
	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmi, mlrd.so'm</i>	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmida xususiy sektor ulushi, foizda</i>
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	37 325,7	100,0
Sanoat	9 565,3	99,2
Qurilish	8 287,7	33,5
Chakana savdo	17 174,1	93,5

Kichik tadbirkorlikning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardagi ulushi

(umumiy hajmiga nisbatan mlrd. so'mda)

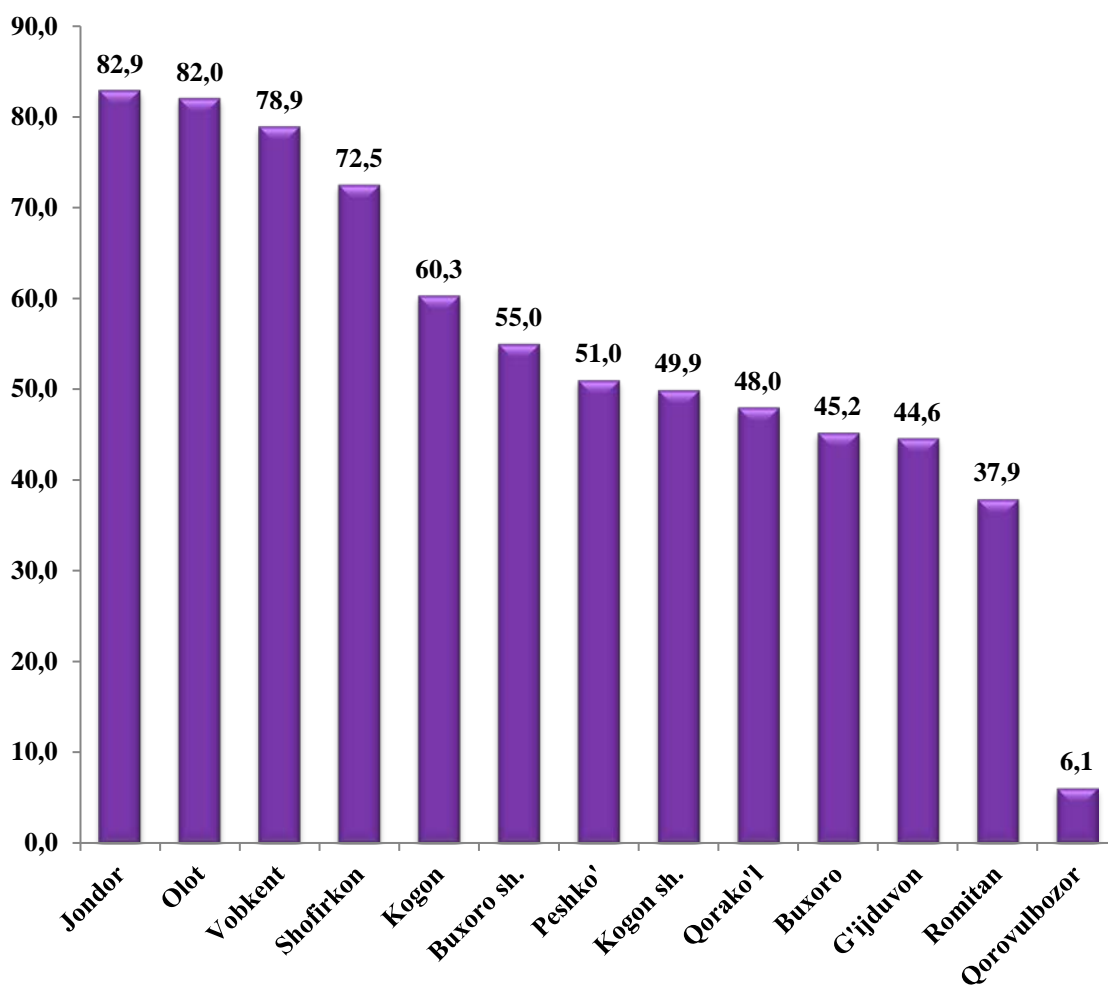
Hududlar bo'yicha eng ko'proq sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi Buxoro shahri (1 761,3 mlrd.so'm), Kogon tumani (1 040,5 mlrd.so'm), Qorovulbozor tumani (985,8 mlrd.so'm) va G'ijduvon tumani (916,1 mlrd.so'm) hissasiga to'g'ri keladi. Peshko' tumani (374,0 mlrd.so'm) va Olot tumanlarida (329,7 mlrd.so'm) ushbu sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi past bo'lib qolmoqda.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi va o'sish sur'ati

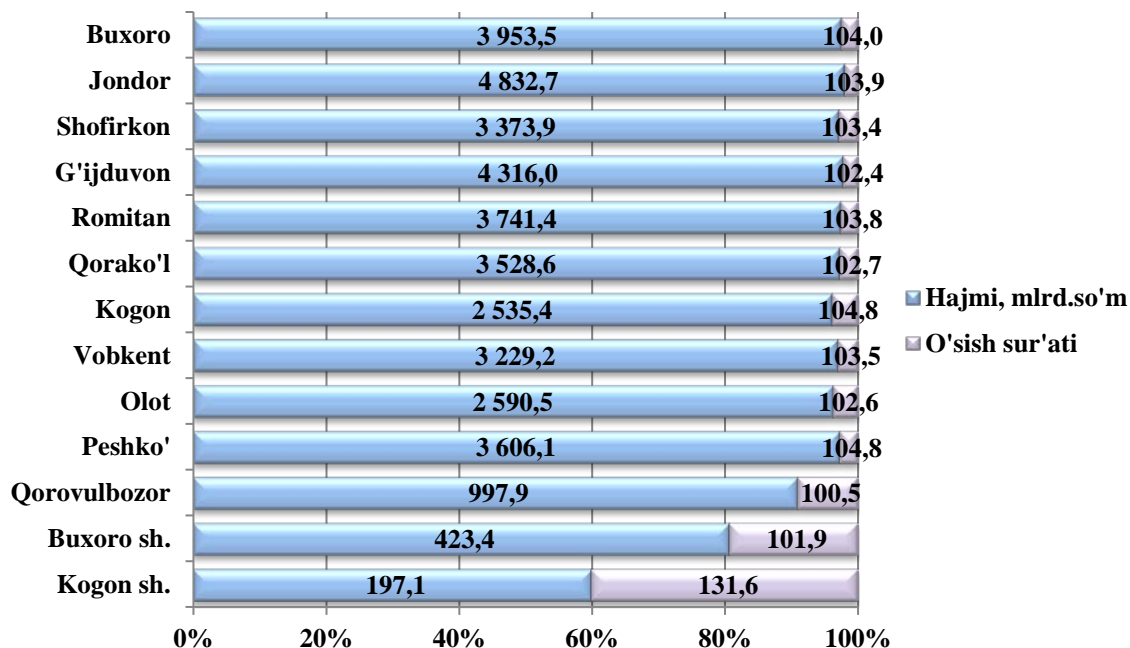
Hududlar kesimida kichik tadbirkorlikning jami sanoat mahsulotidagi eng yuqori ulushi Jondor (82,9 foiz), Olot (82,0 foiz), Vobkent (78,9 foiz), Shofirkon (72,5 foiz), Kogon (60,3 foiz) tumanlari va Buxoro shahri (55,0 foiz) hissasiga to'g'ri keldi. Shu bilan birga Romitan (37,9 foiz) va Qorovulbozor (6,1 foiz) tumanlarida kichik tadbirkorlikning ulushi pastligi kuzatildi.

**2023 yil yanvar-dekabr holatiga jami sanoat mahsulotidagi
kichik tadbirkorlikning hududlar bo'yicha ulushi, foiz**

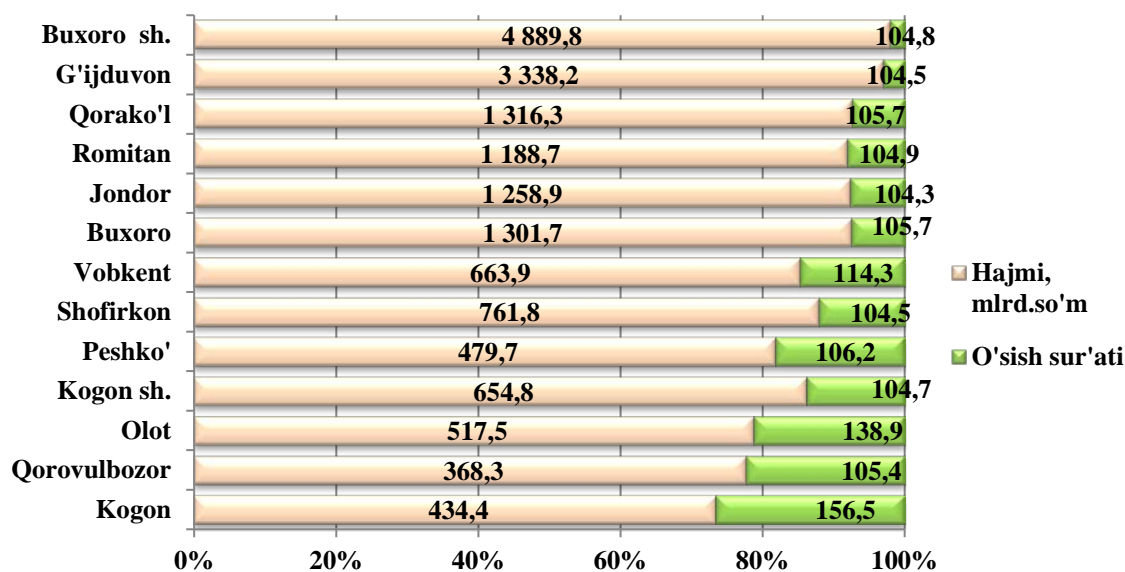
Hududlar bo'yicha ko'proq qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi Jondor (4 832,7 mlrd.so'm), G'ijduvon (4 316,0 mlrd.so'm), Buxoro (3 953,5 mlrd.so'm), Romitan (3 741,4 mlrd.so'm) va Peshko' (3 606,1 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Kogon (197,1 mlrd.so'm) va Buxoro shaharlarida (423,4 mlrd.so'm) va Qorovulbozor tumanida (997,9 mlrd.so'm) qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi past bo'lib qolmoqda.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi va o'sish sur'ati

Hududlar bo'yicha ko'proq chakana tovar aylanmasi hajmi Buxoro shahri (4 889,8 mlrd.so'm), G'ijduvon (3 338,2 mlrd.so'm), Qorako'l (1 316,3 mlrd.so'm) va Buxoro (1 301,7 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Olot tumani (517,5 mlrd.so'm), Qorovulbozor (368,3 mlrd.so'm), Kogon (434,4 mlrd.so'm) tumanida chakana tovar aylanmasi hajmi past bo'lib qolmoqda.

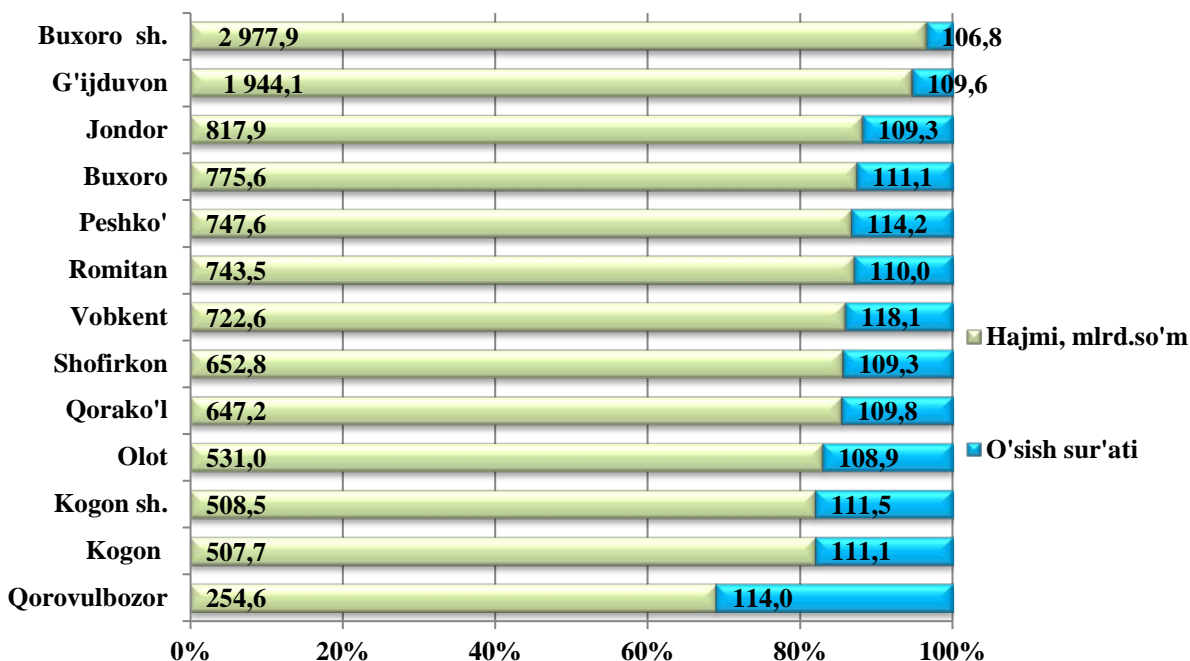
2023 yil yanvar-dekabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da chakana tovar aylanmasi hajmi va o'sish sur'ati

Buxoro viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy holati

Shahar va tumanlar bo'yicha ko'proq xizmatlar hajmi Buxoro shahri (2 977,9 mlrd.so'm), G'ijduvon (1 944,1 mlrd.so'm), Jondor (817,9 mlrd.so'm), Buxoro (775,6 mlrd.so'm), Peshko' (747,6 mlrd.so'm) va Romitan (743,5 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da xizmatlar hajmi va o'sish sur'ati

2023 yil yanvar-dekabr oylarida kichik tadbirkorlikning iqtisodiy tarmoqlardagi hududlar bo'yicha ulushi, foizda

	Sanoat	Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	Investitsiya	Qurilish	Chakana savdo	Xizmatlar
Buxoro viloyati	30,2	97,2	63,2	84,5	93,5	61,2
Buxoro sh.	55,0	92,8	45,8	81,5	87,0	39,8
Kogon sh.	49,9	93,3	46,4	79,8	98,5	69,6
tumanlar						
Buxoro	45,2	99,4	64,2	95,2	99,6	77,2

	<i>Sanoat</i>	<i>Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi</i>	<i>Investitsiya</i>	<i>Qurilish</i>	<i>Chakana savdo</i>	<i>Xizmatlar</i>
Vobkent	78,9	98,4	77,7	100,0	99,0	59,8
Jondor	82,9	97,5	77,4	100,0	99,2	78,8
Kogon	60,3	96,1	52,3	91,1	77,5	78,1
Olot	82,0	97,9	32,3	74,4	98,6	83,6
Peshko‘	51,0	98,1	97,6	100,0	73,6	71,0
Romitan	37,9	91,3	12,9	64,7	99,5	69,0
Shofirkon	72,5	98,8	81,0	96,7	99,0	75,8
Qorako‘l	48,0	97,7	78,8	97,2	99,2	76,6
Qorovulbozor	6,1	91,9	75,4	31,2	99,5	64,6
G‘ijduvon	44,6	99,3	91,9	99,9	97,4	82,3

Hududlar bo‘yicha sanoat sohasining yuqori ulushini Jondor (82,9 foiz), Olot (82,0 foiz), Vobkent (78,9 foiz), Shofirkon (72,5 foiz), Kogon (60,3 foiz) tumanlari va Buxoro shahrida (55,0 foiz) tashkil etadi.

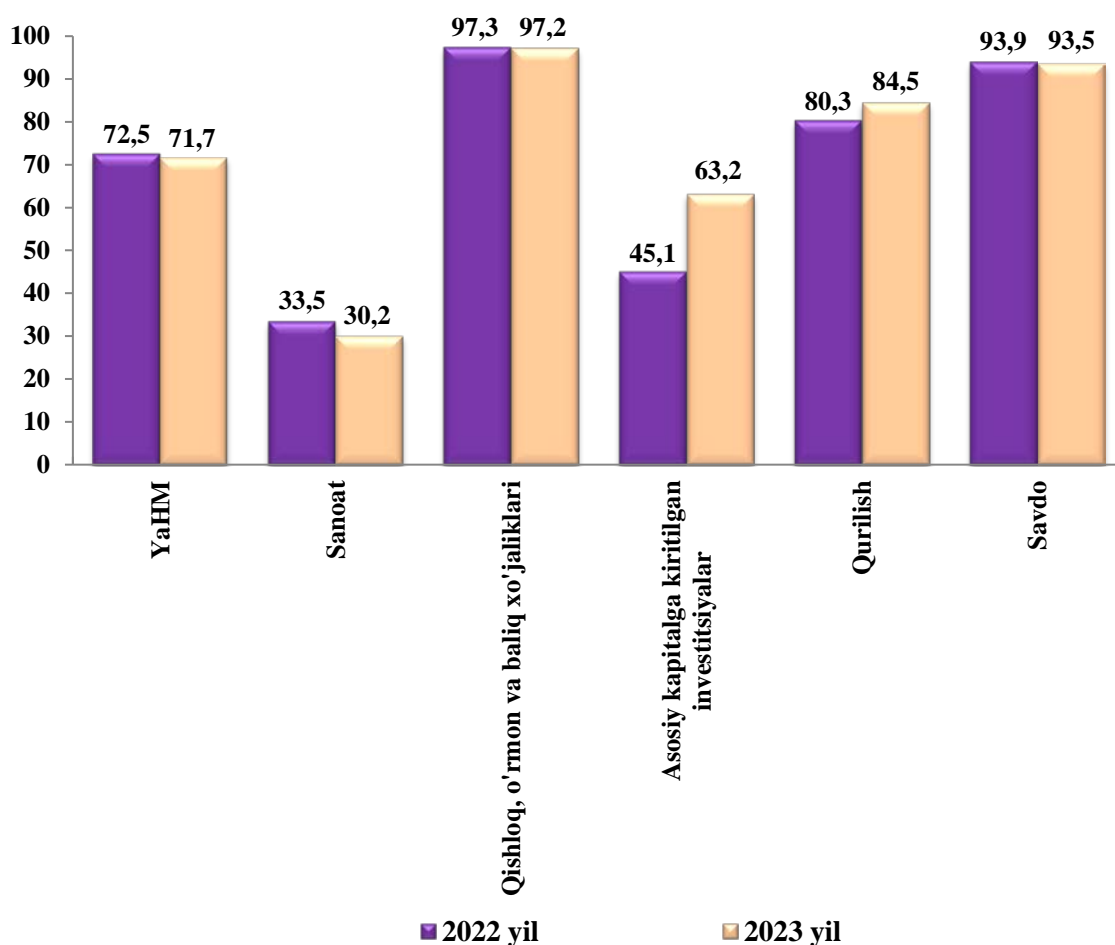
Investitsiyada eng yuqori ulushlarni Peshko‘ (97,6 foiz), G‘ijduvon (91,9 foiz), Shofirkon (81,0 foiz), Qorako‘l (78,8 foiz) va Vobkent (77,7 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Qurilishda Vobkent (100,0 foiz), Peshko‘ (100,0 foiz), Jondor (100,0 foiz), G‘ijduvon (99,9 foiz) va Qorako‘l tumanlari (97,2 foiz) tashkil etadi.

Chakana savdoda Buxoro (99,6 foiz), Qorovulbozor (99,5 foiz), Romitan (99,5 foiz) va Qorako‘l (99,2 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Xizmatlar sohasida Olot (83,6 foiz), G‘ijduvon (82,3 foiz) va Jondor (78,8 foiz) tumanlari tashkil etadi.

2023 yil yanvar-dekabr oylarida yalpi hududiy mahsulot va iqtisodiyot tarmoqlari mahsuloti (ishlar, xizmatlar) umumiy hajmida kichik tadbirkorlik (biznes) ulushining o'zgarishi (umumiy hajmga nisbatan foiz hisobida)

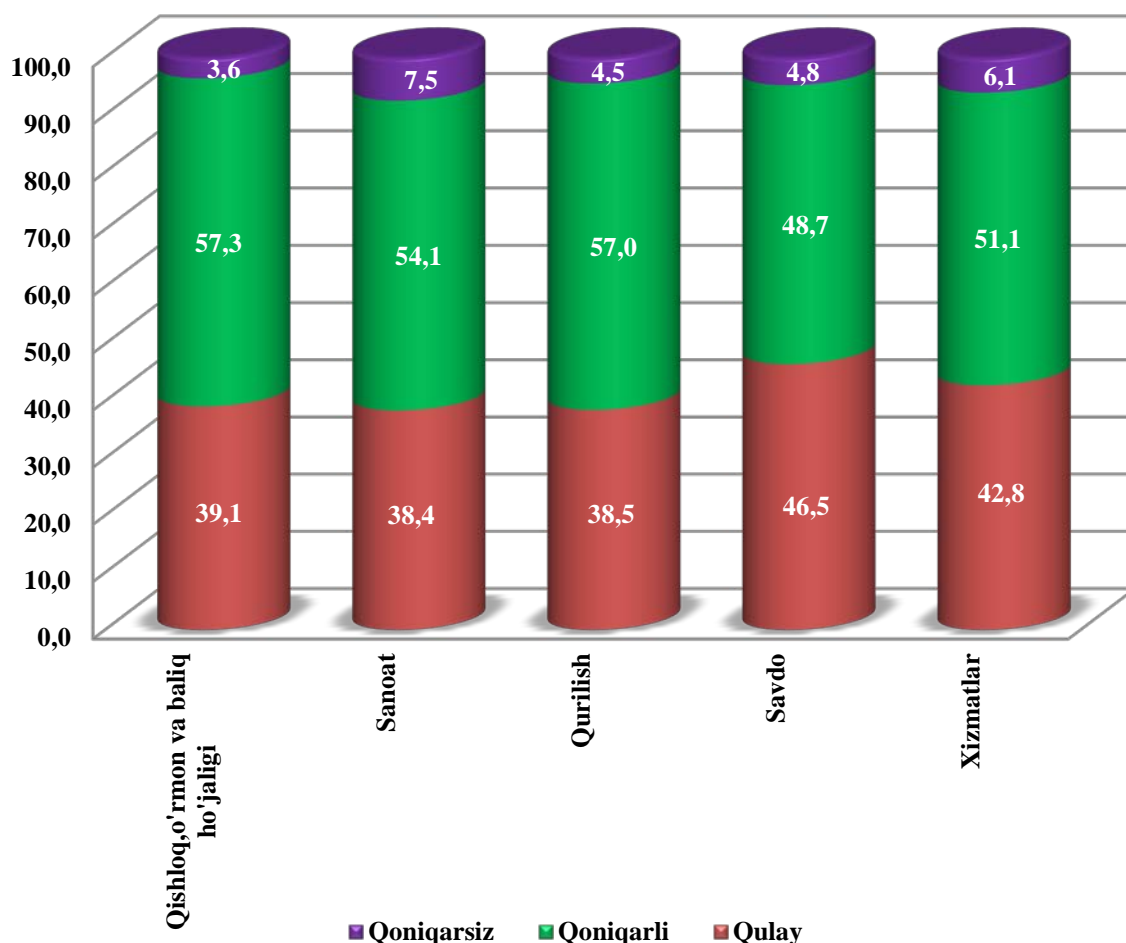

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha 2023 yil IV-chorak yakunlariga ko'ra, mikrofirma va kichik korxonalarda tanlanma kuzatuvlar o'tkazildi. Unda 1 321 ta respondentlar ishtirok etdi.

Kuzatuv ma'lumotlari tahlili, qurilish sohasida respondentlarning 38,5 foiz iqtisodiy vaziyatni qulay va 57,0 foiz esa qoniqarli deb hisoblashini, mos ravishda savdo sohasida 46,5 foiz va 48,7 foiz, xizmatlar sohasida 42,8 foiz va 51,1 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 39,1 foiz va 57,3 foiz, sanoatda 38,4 foiz va 54,1 foizni tashkil qilganini ko'rsatdi.

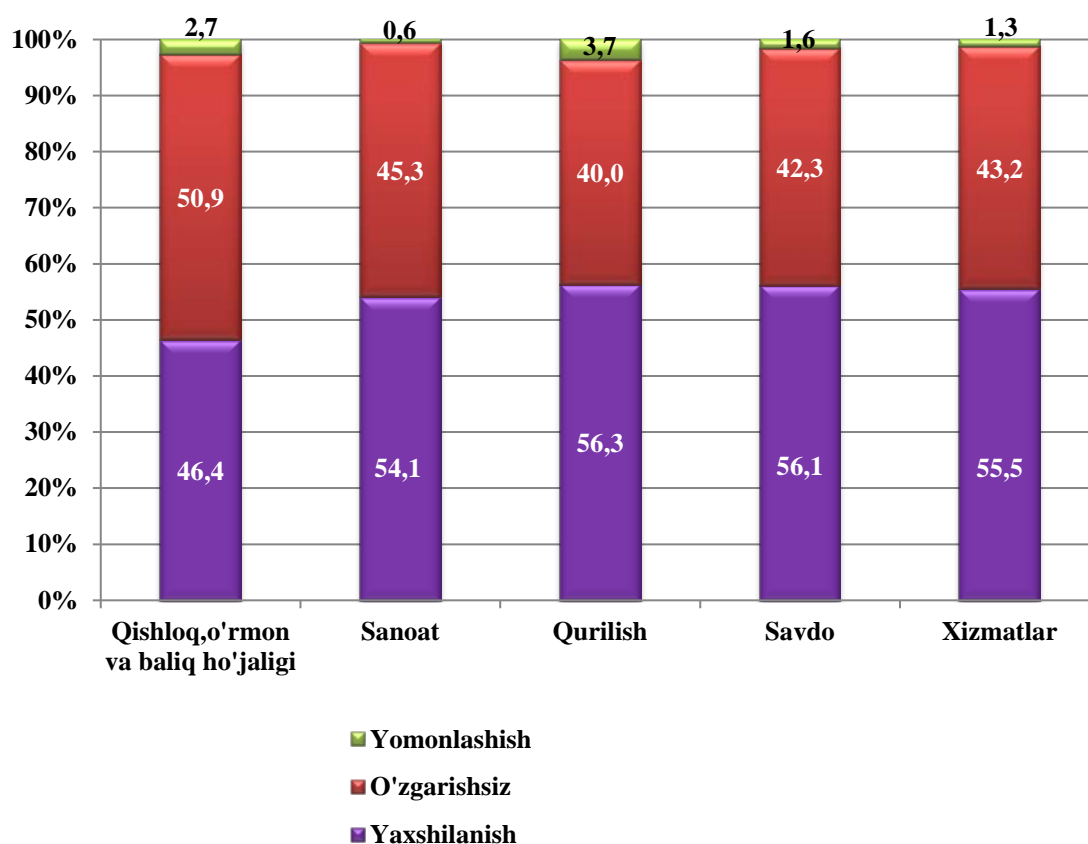
Joriy iqtisodiy vaziyatga pessimistik ruhda yondashganlar sanoatda 7,5 foiz, qurilishda 4,5 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 3,6 foiz, xizmatlarda 6,1 foiz va savdoda 4,8 foizni tashkil qildi.

**Kichik tadbirkorlikda iqtisodiy vaziyatni baholash
2023 yil IV -chorak uchun, foizda**

Iqtisodiy vaziyat yaqin uch oyda qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida yaxshilanish 46,4 foiz, o'zgarishsiz 50,9 foiz, yomonlashish 2,7 foiz, sanoat korxonolari yaxshilanishi 54,1 foiz, o'zgarishsiz 45,3 foizi, yomonlashish 0,6 foiz, savdo yaxshilanish 56,1 foiz, o'zgarishsiz 42,3 foiz, yomonlashish 1,6 foiz, xizmatlarda yaxshilanish 55,5 foiz, o'zgarishsiz 43,2 foiz, yomonlashish 1,3 foiz va qurilish sohasida yaxshilanish 56,3 foiz o'zgarishsiz 40,0 foizi, yomonlashish 3,7 foiz kutilmoqda.

**Kichik tadbirkorlik (biznes)da iqtisodiy vaziyatning o'zgarishlar
istiqlolini yaqin uch oyda baholanishi, foizda**

Tahlil natijalaridan kelib chiqib, kichik korxonalar va mikrofirmalarga biznes muhitini yaxshilash uchun ko'rilayotgan chora tadbirlar natijasida respondentlar yaqin istiqbolda umumiy iqtisodiy vaziyatning yaxshilanishini ijobiy baholayotganligini xulosa qilish mumkin.

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Tadbirkorlik faoliyati (tadbirkorlik) – tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, o'zi tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olishga qaratilgan tashabbuskorlik faoliyatidir. Tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari (tadbirkorlik sub`ektlari) belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tgan hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan yuridik va jismoniy shaxslardir.

Yuridik shaxs – o'z mulkida, xo'jalik yuritishida yoki operativ boshqaruvida alohida mol-mulkka ega bo'lgan hamda o'z majburiyatlari yuzasidan ushbu mol-mulk bilan javob beradigan, o'z nomidan mulkiy yoki shaxsiy nomulkiy huquqlarga ega bo'la oladigan va ularni amalga oshira oladigan, majburiyatlarni bajara oladigan, sudda da'vogar va javobgar bo'la oladigan tashkilot yuridik shaxs hisoblanadi. Yuridik shaxslar mustaqil balans yoki smetaga ega bo'lishlari kerak.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik – jismoniy shaxs (yakka tartibdagi tadbirkor) tomonidan tadbirkorlik faoliyatini yuridik shaxs tashkil etmagan holda amalga oshirishdir.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik yakka tartibdagi tadbirkor tomonidan mustaqil mulk huquqi asosida o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulk negizida, shuningdek, mol-mulkka egalik qilish va (yoki) undan foydalanishga yo'l qo'yadigan o'zga ashyoviy huquq asosida amalga oshiriladi.

Tadbirkorlik sub`ektlari o'z faoliyatlarini muvofiqlashtirish, shuningdek, o'z huquqlari va manfaatlarini ifoda etish hamda himoya qilish maqsadida notijorat tashkilotlar bo'lgan uyushmalarga (ittifoqlarga) va boshqa birlashmalarga birlashishi mumkin.

Korxonaning faoliyatini tahlil qilish – uning asosida korxonaning faoliyatini xar tomonlama o'rganish. Natijada, ma'lumot to'plashning ma'lum usullaridan foydalanish orqali korxonaning faoliyatini baholash va zaif tomonlarini aniqlash uchun kerakli ma'lumotlarni olish.

Chakana savdo – bu oxirgi foydalanuvchilarga tovarlar va xizmatlar sotish bilan bog'liq iqtisodiy faoliyat. Ulgurji savdo – bu katta miqdordagi tovarlarni sotishni o'z ichiga olgan iqtisodiy faoliyat.

Tovarlarni realizatsiya qilish – mahsulotni samarali sotishga qaratilgan ishlab chiqaruvchi tomonidan amalga oshiriladigan tadbirlar tizimi.

Reklama – bu xaridorlarning keng doirasi o'rtasida mahsulot to'g'risida ma'lumotni samarali tarqatish usuliga asoslangan reklama vositasining kommunikativ shakli.

Tavakkalchilik – kelajakda har qanday harakatlarni amalga oshirishda, qaror qabul qilishda mumkin bo'lgan yo'qotishlar.

Bozor – bu savdo operatsiyalarini amalga oshirish munosabati bilan turli shaxslar o'rtasida shakllanadigan munosabatlar tizimi.